

Сторожук Т. М.,
Дружинська Н. С.

ОЦІНКА ДЕРЕВНИХ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ

Розглянуто значення та основні проблеми оцінки деревних лісових ресурсів в сучасних умовах господарювання. Досліджено пропозиції щодо оцінки лісових ресурсів. Визначено об'єкти обліку лісів та запропоновано методи оцінки деревних лісових ресурсів. Сформовано пропозиції щодо єдиної методики оцінки тих лісових ресурсів, які доцільно відображати у складі активів підприємств лісового господарства.

Ключові слова: лісові ресурси, методи оцінки, об'єкти оцінки, оцінка.

1. Вступ

Розвиток людського суспільства та економіки, становлення системи ринкових відносин та необхідність управління лісовим господарством потребує докорінної зміни економічних механізмів та формування системи управлінських заходів, спрямованих на комплексне використання природних ресурсів, їх збереження та відновлення. Аналіз вигод від використання лісових ресурсів та їх участь у формуванні національного багатства можливий лише за наявності їх достовірного обліку та оцінки. Знання цінності експлуатованого ресурсу і ефективності його використання дозволить встановити об'єктивні економічні взаємини між виробником і власником природних ресурсів. Все це обумовлює актуальність проблеми економічної оцінки природних ресурсів, зокрема, лісових.

2. Об'єкт дослідження та його технологічний аудит

Оцінка природних ресурсів взагалі та лісових ресурсів зокрема є суперечливим питанням починаючи з 18 століття, коли були здійснені перші спроби грошової оцінки лісів під час проведення генерального межування у 1766 році. Після закріплення приватної власності на землю і ліси, зростаючі ліси стали предметом купівлі-продажу і, відповідно, набули ціни. Думки науковців та практиків щодо питання оцінки лісових ресурсів розділились. Одні автори вважають недоцільною оцінку лісових ресурсів, оскільки вони дані нам безкоштовно природою і передаються державою в безстрокове користування. Інші автори виступають лише за обов'язкову оцінку найбільш цінних видів лісових ресурсів. Але більшість вбачають необхідність і можливість суцільної оцінки всіх видів лісових ресурсів, які мають хоч якесь значення для економіки країни і задіяні в лісогосподарському виробництві.

3. Мета та задачі дослідження

Метою дослідження є аналіз значного різноманіття методів і методик оцінки лісових ресурсів, запропонованих науковцями, та розробки єдиних підходів оцінки лісових масивів різного підпорядкування.

Відповідно, основними завданнями статті є:

1. Обґрунтування необхідності оцінки лісових ресурсів в сучасних умовах господарювання.

2. Визначення об'єктів обліку та оцінки.
3. Встановлення облікових показників, які об'єктивно відображатимуть підконтрольні підприємствам лісового господарства лісові ресурси.
4. Вироблення рекомендацій щодо використання методів оцінки лісових ресурсів відповідно до визначених об'єктів та калькуляційних одиниць.

4. Аналіз літературних даних

Значний внесок в розробку методики оцінки природних ресурсів в цілому та окремих їх видів здійснили вчені радянського періоду, внаслідок чого сформувався окремий напрямок економічних досліджень. Як результат, було визначено мету і завдання оцінки природних ресурсів в аспекті ефективності суспільної праці і збереження рівноваги в природі на найближчу перспективу [1]. Розглянуто проблеми обліку і оцінки загальної динаміки лісових ресурсів та формування показників забезпеченості лісом окремих територій [2]. Крім того, сформовано і обґрунтовано поняття про ліс як економічне явище і носій вартості [3]. В окремих наукових публікаціях [4] викладені пропозиції щодо встановлення собівартості вирощування деревини з урахуванням фактору часу за окремими фазами. В продовження даної пропозиції, запропоновано уточнити цей метод, визначаючи собівартість вирощування лісу не за фазами, а десятиріччями [5]. Існують також пропозиції щодо визначення собівартості вирощування лісу з урахуванням його стиглості [6] або оцінки окремих його функцій [7]. Перші спроби визначення балансової вартості лісових насаджень, що були здійснені науковцями радянських часів [8], знайшли своє продовження у сучасній науці [9], з урахуванням переважаючих тенденцій визначення справедливої вартості активів. Незважаючи на значну кількість пропозицій та напрацювань з даного питання, до сьогодні не вироблено єдиної методики оцінки лісових ресурсів. Серед науковців суперечливим питанням залишилося визначення об'єкту оцінки та калькуляційних одиниць. А основним питанням деяких запропонованих методик залишається вибір критерію оцінки.

5. Матеріали та методи досліджень

Для вирішення поставлених завдань було використано наступні методи: аналізу та синтезу, логічного узагальнення, аналогій, порівняльного співставлення.

6. Результати досліджень

Оскільки лісові ресурси є одним із видів ресурсів суспільства, то вони повинні мати економічну оцінку. Економічна оцінка лісів є важливим питанням економіки лісового господарства, оскільки достовірне визначення вартості наявного та використовуваного деревного запасу є запорукою встановлення обґрунтованих цін на продукцію галузі. Залежно від методики обчислення, така оцінка може відображати, по-перше, економічний ефект при визначенні ефективності використання лісу та його значення для інших галузей економіки; по-друге, вартість лісових ресурсів у грошовому вимірюванні як невід'ємної частки природних ресурсів та джерела добробуту їх власника чи користувача.

В сучасних умовах господарювання існує багато підстав для економічної оцінки лісів та лісових ресурсів. Найпоширенішими підставами для оцінки лісів та їх ресурсів є:

- оцінка лісів при зміні власника;
- при відчуженні лісових земель під інші види користування та при експропріації;
- при об'єднанні окремих лісовласників чи виході одного з них;
- з метою оцінки шкоди, заподіяної лісовому господарству при пожежах, буревіях, передчасній вирубці, внаслідок забруднення тощо;
- при передачі лісового фонду в оренду;
- підрахунку ефективності заходів в лісовому господарстві;
- з метою оподаткування та страхування; для оцінки соціальних і захисних функцій лісу [10].

Крім того, в виду стратегічного значення лісів для держави, їх оцінка необхідна для визначення потенціалу розвитку лісового господарства та використання продукції лісу.

Необхідність оцінки лісів та лісових ресурсів виникає також в процесі поточної діяльності підприємств:

- при визначенні доцільності інвестицій в різноманітні лісгосподарські заходи;
- з метою визначення доходності видів діяльності лісгосподарського підприємства;
- для розрахунку рентабельності лісових ділянок, збору різних видів лісових ресурсів;
- визначення ефективності використання різних лісових ресурсів тощо.

Методично в основу такої оцінки може бути покладено аналіз ефективності використання активів, що пов'язаний, в тому числі, із співставленням затрат і результатів. Виходячи з цього, економічна оцінка лісових ресурсів набуває нового значення, що проявляється, серед іншого, у необхідності визначення вартості лісових ресурсів як складової активів, що перебувають у власності чи постійному користуванні лісгосподарських підприємств. Проте, не зважаючи на достатній рівень уваги науковців щодо можливих методів оцінки лісових ресурсів, це питання залишається дискусійним і не вирішеним в ряду проблем. По-перше, лісовирощування характеризується великою тривалістю виробничого циклу, який складає десятки — по березових, грабових, осикових, соснових, ялинових і ялицевих насадженнях та сотні років — для дубових, букових та кедрів. Це породжує ряд економічних проблем, зокрема, щодо екологічної та економічної оцінки лісових ресурсів, та безпосередньо

впливає на планування собівартості продукції, покриття затрат на лісовирощування, матеріальне стимулювання ефективного лісокористування, питання ціноутворення тощо [11]. Довготривалий період вирощування деяких видів лісових ресурсів в значній мірі унеможливує оцінку таких ресурсів за фактичними затратами та впливає на організацію обліку затрат, взагалі.

По-друге, проблема оцінки ускладнюється тим, що половина лісів в Україні природного походження, а половина — належить до штучно створених і потребують посиленого догляду. Наявність природних та рукотворних лісів в лісових господарствах, їх співіснування (часто навіть на одних і тих площах) впливає на організацію обліку витрат і доходів, та значно ускладнює їх оцінку.

Третьою проблемою є розгалуженість у відомчій підпорядкованості лісів, що ускладнює поширення нормативних документів стосовно методології обліку лісових ресурсів. Так, зараз для ведення лісового господарства ліси надано в постійне користування підприємствам, установам та організаціям, які належать до сфери управління близько 50 різних міністерств та інших органів виконавчої влади, що впливає на методику обліку та оцінки лісових ресурсів. Держлісагентству належить лише 66 % лісів, Мінприроди — 1,5 %, Мінагрополітики — 5,5 %, Мінінфраструктури — 1,2 %, МНС — 2,1 %, Міноборони — 1,6 %, органи місцевого самоврядування — 12,4 %, землі запасу — 7,5 %, інші — 2,2 % [12].

В умовах глобального розширення господарської діяльності людини дедалі гостріше постає проблема збереження лісових ресурсів, як джерела сировини для різних галузей економіки; їх незамінність з позиції екологічної функції, яку вони виконують. Тому повинні бути єдині правила використання лісів та універсальна методика оцінки лісових ресурсів, яка враховуватиме, зокрема, їх знаходження, призначення, нинішню та потенційну продуктивність тощо. З цією метою пропонуємо визнати доцільність передачі лісів, що перебувають у державній власності, крім тих, що безпосередньо використовуються для потреб оборони, до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів України для ведення лісового господарства.

Оцінка лісової ділянки — це складне і різностороннє питання. З однієї сторони, це оцінка продукції чи послуги, яка може бути отримана від неї, з іншої — це оцінка власне лісової ділянки, наприклад, при її придбанні (продажу). Тобто, прямо чи опосередковано проводиться оцінка її потенційно можливого доходу. Виходячи з цього, ліс «на корню» необхідно розглядати як носій вихідної вартісної інформації і як основу при прийнятті рішення для встановлення (чи прогнозування) цін на його продукцію чи послуги.

Більшу частину вартості лісових ресурсів створює природа. Інша частина її створюється людською працею з використанням машин і механізмів. Відбувається безперервне накопичення і переплетення в часі вартості, створеної основними виробничими факторами в лісовому господарстві: природою, працею і капіталом (основні і оборотні засоби). Таким чином, оцінка лісів — переважно філософсько-економічне питання, яке залежить від мети оцінки і впровадженій державою лісової політики [10].

Відсутність облікової інформації про вартість лісових ресурсів, які одночасно виступають результатом діяльності і джерелом продукції лісового господарства, унеможливує об'єктивно визначити точку беззбитковості, що

є наслідком радянського вчення про відсутність вартості природних ресурсів. Головним у методології оцінки є визначення її критерію [13]. Відповідно, до критеріїв оцінки природних ресурсів виділяють три чітко сформованих методологічних підходи: затратний, результативний та змішаний [13]. Крім того, активного розвитку набувають інші підходи, що безпосередньо пов'язані з формуванням ринку природних ресурсів в Україні.

Початковим в економічній оцінці лісових ресурсів був затратний підхід, який базувався на визначенні затрат на вирощування лісу. Прихильниками такого підходу [4, 6, 8, 14] було запропоновано декілька методів, які передбачають більш або менш детальний облік виробничих витрат. Оцінка за таким підходом не пов'язувалась з поточними, а тим більше — з перспективними потребами у природних ресурсах. Ніяк не відображалися затрати на необхідну їх компенсацію з інших джерел, особливо, якщо ця потреба виникала в майбутньому. Неможливість широкого використання даного методу пов'язана зі значним терміном виробничого процесу та неможливістю визначення фактичної собівартості.

Серед науковців суперечливим питанням залишилося визначення об'єкту оцінки та калькуляційних одиниць. Деякі автори [3] об'єктом оцінки розглядали вартість лісу як угіддя, незалежно від його призначення. Інші пропонували визначати відновлювальну собівартість 1 га спілого лісу і відрізати цінність реальну (дійсну) і потенційну [15]. Реліктові рослини і тварини, унікальні природні комплекси, втрату яких неможливо компенсувати, а економічна цінність яких є нескінченно великою, вважав такими, що не підлягають грошовій оцінці [7].

В результаті дослідження корисних властивостей лісу, здійснено спробу оцінити окремі функції лісу, зокрема, ґрунто- і ползахисну, водоохоронну і водорегулюючу, санітарно-гігієнічну та рекреаційну [7]. На думку авторів даної роботи, не доцільним є окреме виділення корисних властивостей лісу, оскільки вони є похідним явищем життєдіяльності лісів. Корисні властивості лісів є проявом існування лісу як екологічної системи, що задовольняє окремі потреби суспільства у вигляді нематеріальних благ. Тому корисні властивості необхідно враховувати при оцінці лісових ресурсів, що відповідають умовам визнання активів, і відображати як один об'єкт бухгалтерського обліку.

У лісовому господарстві при тривалому терміні вирощування лісу не можна визначати собівартість вирощування стиглої деревини методами підсумовування фактичних витрат (які застосовуються в промисловості), оскільки вартісні показники і людино-дні витраченої праці за 50–100 років стають неспівставними. Тому собівартість вирощування деревини по кожному лісгоспу не визначається, що гальмує широке використання вартісних показників в лісовому господарстві. З іншої сторони, в умовах інфляції та коливання цін витрати та доходи становляться неспівставними навіть протягом суміжних звітних періодів. Тому доцільним вважаємо щодо лісових ресурсів більш широке використання кількісних показників на всіх етапах облікової роботи (первинний, аналітичний, синтетичний облік) та в усіх видах обліку (управлінський та фінансовий, оперативний та стратегічний тощо) і складання звітності.

Деякі дослідники правомірно зауважують, що обліку затрат на освоєння природних ресурсів не достатньо

для визначення економічної оцінки ресурсу [13]. Тому альтернативою затратній концепції економічної оцінки природних ресурсів науковці висувають і доводять перевагу економічної оцінки, виходячи з ефективності їх використання. Дана концепція висвітлена в працях багатьох науковців [1, 16–18]. Лише послідовне виконання принципу оцінки природних ресурсів, виходячи з величини економічного ефекту, який забезпечується додатковою одиницею кожного ресурсу, а також удосконалення методів обчислення ефекту, дозволить отримувати більш точно уявлення про відносну цінність того чи іншого ресурсу [19]. Дана теорія базувалася на припущенні, що ціна кожного ресурсу повинна визначатися, виходячи з його внеску у підвищення добробуту народу, зумовленим використанням додаткової одиниці даного ресурсу. За такого підходу критерієм оцінки є величина економії суспільної праці (або ефект) від використання природних ресурсів. Через різні методологічні принципи при підході до вибору показника економічного ефекту, дотепер такий підхід одні дослідники часто називають рентним, інші — результативним.

Для уникнення недоліків затратного та рентного підходів були спроби оцінки природних ресурсів за змішаним методом. Прихильники такої концепції [20] обґрунтовують свою думку тим, що «змішана» оцінка природних багатств найповніше враховує довгострокові господарські результати використання природних ресурсів і при цьому дає змогу оцінити «гірші» природні ресурси. За цим підходом оцінюється потенційний (а не фактично досягнутий) ефект від їх використання: у повному обсязі враховується чинник часу; відображаються інтереси підприємств, які використовують природні ресурси, на що й спрямовані вимоги до економічної оцінки природних ресурсів [13]. Прихильники такого підходу вважають, що при оцінці лісу необхідно враховувати весь ефект, який приносить він суспільству [7]. Інші автори [1], через неодночасне використання всіх корисних властивостей природних ресурсів, помилково вважали їх одночасну оцінку, і лише у випадку вибору найбільш ефективного напряму використання природного ресурсу (ліс як рекреаційний чинник або як джерело деревини), допускали можливість оцінки потенційної користі.

В 70-х роках ХХ ст. в Литві була розроблена методика порівняльної економічної оцінки лісових земель, складено декілька оціночних шкал і проведена попередня оцінка земель лісгоспів і ліспромгоспів. Основним питанням цієї методики було вибір критерію оцінки, оскільки головною метою економічної оцінки лісових земель було показати шляхи використання кожного гектара цих земель для отримання максимальної економічної вигоди. В теорії і практиці економічної оцінки земель, як в сільському, так і в лісовому господарстві, основним критерієм найчастіше приймалася валова продукція (основна і побічна), чистий дохід або диференціальна рента. На думку авторів даної роботи, порівняльна оцінка забезпечує лише якісну характеристику лісів.

Німецькі вчені [21], розглядають ліс як різновид власності на землю, який виступає предметом ринкових відносин. Тому в країнах з ринковою економікою вартісна оцінка лісових земель характерна для приватного лісоволодіння, коли земля є об'єктом купівлі-продажу і розмір лісової території дозволяє враховувати доходи і витрати з великою достовірністю. За таких умов ціна

на ліс визначається відношенням попиту і пропозиції. Подібний вид ціноутворення притаманний всім західним країнам і формує європейський, так само як і світовий, ринок деревини. Російські науковці [10] вважають, що оцінка лісу завжди здійснюється з певною метою і залежить від неї. Мета в такому випадку виступає обґрунтуванням того чи іншого методу оцінки. І результати оцінки тих самих ділянок будуть різні, оскільки вони, по-перше, залежать від мети оцінки і, по-друге, носять суб'єктивний характер.

Ліси є досить складним об'єктом для оцінки, оскільки вони виконують одночасно ряд функцій і отриманий при цьому ефект проявляється в часі по-різному. Дві абсолютно однакові в лісничому відношенні ділянки лісу можуть мати різну цінність залежно від їх розташування і виконуваних функцій. Залежно від мети оцінки, її об'єктами, можуть бути:

- ліс як біогеоценоз і як об'єкт природокористування, господарська цінність якого характеризується всією сумою ефектів, які він приносить суспільству в процесі його комплексного використання;
- земля як елемент біогеоценозу (геоценозу) і як головний засіб виробництва в лісовому господарстві;
- лісосировинні ресурси (деревний запас, ресурси прижиттєвого і побічного використання) як біоценоз і джерело одержання деревини та інших продуктів лісу;

— природоохоронні і рекреаційні функції лісу [7].

Тому оцінку лісових ресурсів з метою відображення їх в системі бухгалтерського обліку та фінансовій звітності, пропонуємо здійснювати за виділеними об'єктами бухгалтерського обліку лісів, а саме:

- земельні ділянки лісгосподарського призначення;
- деревні лісові ресурси (за виробничими етапами);
- продукція лісового господарства, яка надходить в результаті вирубування дерев чи збирання недержавних лісових ресурсів.

Оцінка лісових ресурсів може здійснюватись підприємством самостійно на основі міжнародних та національних стандартів бухгалтерського обліку, а може проводитись незалежними сертифікованими експертними оцінювачами. Застосування Міжнародних стандартів оцінки паралельно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку дозволяє використовувати суб'єктам оцінки різні методи оцінки, що визначені в зазначених стандартах, для одних і тих же об'єктів оцінки залежно від їх призначення та мети оцінки.

Отже, виходячи з досліджених підходів до оцінки лісових ресурсів деревного походження, пропонуємо оцінювати лісові ресурси деревного походження в розрізі проведеної нами відповідності їх окремим об'єктам обліку на різних етапах лісгосподарського виробництва за відповідними методами оцінки, що передбачені у положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку:

- на основі фактично понесених витрат під час виробничих етапів «Створення та догляд за лісовим садивним матеріалом у розсадниках» та «Створення та догляд за лісовими культурами»;
- за справедливою вартістю на етапах «Створення та догляд за деревостанами, що розвиваються» та «Догляд та експлуатація стиглих і перестійних деревостанів».

Це дозволить врахувати вартість лісових ресурсів під час формування звітних показників та забезпечить достовірною інформацією різних користувачів. Крім того, такий підхід вважаємо виправданим в виду довготривалого періоду вирощування лісу та наявністю інфляційних процесів в економіці. Виходячи з цього, економічна оцінка лісових ресурсів набуває нового значення, що потребує визначення вартості активів, які перебувають у власності чи постійному користуванні лісгосподарських підприємств на дату балансу з метою контролю за їх збереженням, визначення ефективності використання і аналізу впливу їх динаміки на результати діяльності лісгосподарських підприємств.

7. SWOT-аналіз результатів дослідження

Сильною стороною у проведеному дослідженні є аналіз різних методів і методик оцінки лісових ресурсів, запропонованих науковцями в процесі розвитку лісового господарства. За результатами дослідження запропоновано варіанти оцінки деревних лісових ресурсів з метою відображення їх в обліку та звітності.

Слабкою стороною є те, що, не зважаючи на значущість лісових ресурсів для української економіки та суспільства, на підприємствах лісового господарства не ведеться бухгалтерський облік таких об'єктів, як деревні лісові ресурси, що відповідають умовам визнання активами. Тому пропозиції щодо їх оцінки побудовані за методом аналогії та порівняльного співставлення з іншими об'єктами бухгалтерського обліку, що не достатньо висвітлено через обмежений обсяг даної роботи.

Можливостями для подальших досліджень є узагальнення діючої практики та наукових підходів щодо обґрунтування калькуляційних одиниць для визначення собівартості деревних лісових ресурсів на етапах «Створення та догляд за лісовим садивним матеріалом у розсадниках» та «Створення та догляд за лісовими культурами».

Загрозами для результатів проведених досліджень є те, що ліси в Україні знаходяться у різному відомчому підпорядкуванні. Це ускладнює поширення підзаконних нормативних актів різних міністерств і відомств. Крім того, соціально-економічна нестабільність країни гальмує розвиток національної інвентаризації лісів, що є запорукою достовірного обліку лісових ресурсів в кількісному вимірі та можливості їх оцінки в бухгалтерському обліку.

8. Висновки

1. Обґрунтовано необхідність оцінки лісових ресурсів в сучасних умовах господарювання. Економічна оцінка лісових ресурсів необхідна з метою здійснення їх обліку, аналізу, контролю, планування, прогнозування і управління та набуває нового значення в сучасних умовах господарювання. Вартісний вираз наявних лісових ресурсів на підприємствах лісового господарства дозволить оцінювати ефективність господарських заходів з метою їх покращення, оперувати достовірною інформацією про використання лісових ресурсів, планувати реалізацію продукції лісового господарства та прогнозувати свою діяльність.

2. Головною метою системи обліку лісових ресурсів є забезпечення управлінського персоналу інформацією

про комплексне і невиснажливе використання лісових ресурсів, а також реалізацію продукції лісового господарства, що є вирішальним фактором у забезпеченні лісового господарства власними коштами. В результаті проведеного дослідження визначено об'єкти обліку лісів на різних етапах лісгосподарського виробництва та оцінки, а саме:

- земельні ділянки лісгосподарського призначення; деревні лісові ресурси (за виробничими етапами);
- продукція лісового господарства, яка надходить в результаті вирубування дерев чи збирання недревних лісових ресурсів.

3. Враховуючи довготривалий термін лісгосподарського виробництва в частині лісовирощування, інфляційні процеси та коливання цін, показано, що доцільним основними показниками в обліку та звітності щодо лісових ресурсів вважати кількісні.

4. Відповідно до визначених об'єктів обліку лісів запропоновано здійснювати оцінку деревних лісових ресурсів на різних етапах лісгосподарського виробництва («Створення та догляд за лісовим садивним матеріалом у розсадниках», «Створення та догляд за лісовими культурами», «Створення та догляд за деревостанами, що розвиваються» та «Догляд та експлуатація стиглих та перестійних деревостанів») на основі фактично понесених витрат та за справедливою вартістю, що передбачені у діючих П(С)БО. Оцінка лісових ресурсів може також здійснюватись на основі міжнародних стандартів або проводитись незалежними сертифікованими експертними оцінювачами. Крім того, вважаємо необхідним розробку галузевої методики бухгалтерського обліку та оцінки земель лісового фонду, наявних на них лісових ресурсів, поточного приросту деревини або її виснаження внаслідок господарської діяльності чи інших факторів.

Література

1. Боровских, Б. А. Планирование природопользования: вопросы методологии [Текст] / Б. А. Боровских. — Москва: Экономика, 1979. — 168 с.
2. Васильев, П. В. Экономика использования и воспроизводства лесных ресурсов [Текст] / В. В. Прокопий. — Москва: Издательство Академии наук СССР, 1963. — 483 с.
3. Лобовиков, Т. С. Лес как экономическое явление [Текст] / Т. С. Лобовиков // Материалы межвузовской лесоэкономической конференции «Вопросы экономики лесного хозяйства». — Воронеж: Воронежский лесотехнический институт, 1968. — С. 126–140.
4. Воронин, И. В. Экономика лесохозяйственных предприятий [Текст] / И. В. Воронин. — Москва: Лесная промышленность, 1976. — 88 с.
5. Кислова, Т. А. Экономические категории в лесном хозяйстве [Текст] / Т. А. Кислова. — Львов: Вища школа, 1988. — 165 с.
6. Трубников, М. М. Экономическая спелость леса и ее хозяйственное значение [Текст] / М. М. Трубников // Материалы межвузовской лесоэкономической конференции «Вопросы экономики лесного хозяйства». — Воронеж: Воронежский лесотехнический институт, 1968. — С. 44–55.
7. Туркевич, И. В. Кадастровая оценка лесов [Текст] / И. В. Туркевич. — Москва: Лесная промышленность, 1977. — 168 с.
8. Костюкович, Ф. Т. Вопросы экономики и планирования лесохозяйственного производства [Текст] / Ф. Т. Костюкович. — Минск: Государственное издательство БССР, 1960. — 205 с.
9. Пономаренко, Т. І. Управління відтворенням лісових біологічних активів: обліково-аналітичне забезпечення [Текст]: монографія / Т. І. Пономаренко, В. К. Савчук. — Київ: Аграр Медіа Груп, 2010. — 218 с.
10. Петров, В. Н. Оценка леса как объекта инвестиций [Текст] / В. Н. Петров // Лесное хозяйство. — 1996. — № 2. — С. 19–20.
11. Синякевич, І. М. Економіка галузей лісового комплексу [Текст] / І. М. Синякевич. — Львів: Світ, 1996. — 184 с.
12. Загальна характеристика лісів України [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Державного агентства лісових ресурсів України. — 01.04.2016. — Режим доступу: \www/URL: http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=62921
13. Пінчук, Н. М. Економічна оцінка природних ресурсів [Текст] / Н. М. Пінчук // Фінанси України. — 2005. — № 5. — С. 20–28.
14. Коробиевский, Л. А. К вопросу о стоимостной оценке лесных насаждений [Текст] / Л. А. Коробиевский // Материалы межвузовской лесоэкономической конференции «Вопросы экономики лесного хозяйства». — Воронеж: Воронежский лесотехнический институт, 1968. — С. 206–213.
15. Туркевич, И. В. О продукции лесного хозяйства, метода ее планирования и учета [Текст] / И. В. Туркевич // Материалы межвузовской лесоэкономической конференции «Вопросы экономики лесного хозяйства». — Воронеж: Воронежский лесотехнический институт, 1968. — С. 169–174.
16. Гофман, К. Г. Экономическая оценка природных ресурсов в условиях социалистической экономики. Вопросы теории и методологии [Текст] / К. Г. Гофман. — Москва: Наука, 1977. — 237 с.
17. Кожухов, Н. И. Экономика воспроизводства лесных ресурсов [Текст] / Н. И. Кожухов. — Москва: Лесная промышленность, 1988. — 264 с.
18. Чермушкин, С. Д. Теория и практика экономической оценки земли ресурсов [Текст] / С. Д. Чермушкин. — Москва: Соцэкиз, 1963. — 279 с.
19. Федоренко, Н. Об экономической оценке природных ресурсов [Текст] / Н. Федоренко // Вопросы экономики. — 1968. — № 3. — С. 94–103.
20. Варанкин, В. В. Методологические вопросы региональной оценки природных ресурсов (на примере лесосырьевых ресурсов) [Текст] / В. В. Варанкин. — Москва: Наука, 1974. — 239 с.
21. Нисслейн, Е. Владение землей и права собственности в условиях рыночной экономики [Текст]: Доклады международной конференции ИЮФРО / Е. Нисслейн // Лесное хозяйство. — 1993. — № 2. — С. 26–27.

ОЦЕНКА ДРЕВЕСНЫХ ЛЕСНЫХ РЕСУРСОВ

Рассмотрено значение и основные проблемы оценки древесных лесных ресурсов в современных условиях ведения хозяйства. Исследованы предложения относительно оценки лесных ресурсов. Определенно объекты учета лесов и предложены методы оценки древесных лесных ресурсов. Сформированы предложения относительно единственной методики оценки тех лесных ресурсов, которые целесообразно отображать в составе активов предприятий лесного хозяйства.

Ключевые слова: лесные ресурсы, методы оценки, объекты оценки, оценка.

Сторожук Тетяна Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, кафедра бухгалтерського обліку, Університет державної фіскальної служби України, Ірпінь, Україна.

Дружинська Наталія Сергіївна, старший викладач, кафедра бухгалтерського обліку, Університет державної фіскальної служби України, Ірпінь, Україна, e-mail: kn2005@ukr.net.

Сторожук Татьяна Николаевна, кандидат экономических наук, доцент, кафедра бухгалтерского учета, Університет государственной фискальной службы Украины, Ирпень, Украина.

Дружинская Наталья Сергеевна, старший преподаватель, кафедра бухгалтерского учета, Університет государственной фискальной службы Украины, Ирпень, Украина.

Storozhuk Tetyana, University of the State Fiscal Service of Ukraine, Irpin, Ukraine.

Druzhynska Nataliya, University of the State Fiscal Service of Ukraine, Irpin, Ukraine, e-mail: kn2005@ukr.net